

ארכיון כפר- ויתקין
15.12.2020

סיפור בניית בית הכנסת בכפר גדעון הרובי

בית הכנסת הראשון בכפר שכן בצריף עטוף בנייר זפת שחור ("טול") להגנה מפני גשמי החורף. מיקומו היה מול משק 36 של משפחת הרצנשטיין, הנמצא ברחוב "דרך מול הים". גדעון אבני כותב בספרו "פרקים מראשית כפר-ויתקין", כי הצריף הוקם במקום בשנת 1933 לבקשת הוריהם של חלק ממייסדי הכפר, שהיו אנשים דתיים וגרו עם משפחות בניהם בכפר.

אני זוכר אותי בילדותי, הולך לבית הכנסת יחד עם דודי אליהו מחיפה, שהיה מגיע אלינו לעיתים לסוף שבוע. בחגי תשרי היו ילדים רבים מתקבצים ליד הצריף, כשבידנו דגלי שמחת תורה. חלק מילדי הכפר למדו את ההפטרה והנחת התפילין לקראת הבר-מצוה שלהם ועלו לתורה בצריף בית הכנסת. האחרון שעלה לתורה בצריף היה נפתלי בן-סירא, בשנת 1947. הנער שאחריו, יואל בית הלחמי, עלה לתורה באותה שנה אך בבניין החדש שנחנך בחודש יוני 1947.

התוכניות לבנין בית הכנסת נתרמו ע"י האדריכלים הירושלמיים, אליעזר ילין שהייתה לו "וילה" בבית-ינאי ושותפו וילהלם הקר. התכנית מופיעה בספר על אדריכלות ירושלמית שכתב האדריכל דוד קרויאניקר בשנת 2004.

בשנת 1941 נבנה היסוד לבית הכנסת על פי התכנית של ילין-הקר.

נפתלי בן סירא זוכר את היסוד שנבנה, כחמש שנים לפני הבנין, והיה אתר משחקים של ילדי השכונה.

אני זוכר, שכשהייתי כבן עשר היינו, הילדים, מטפסים ועולים על בריכת המים ובדרכנו אליה היינו עוברים ליד היסוד היצוק מבטון שהיה גבוה כ- 50-100 ס"מ מפני השטח המשופע. שרה שוער, שגרה עם משפחתה בצריף למרגלות הבריכה, מול משפחת יבלונסקי, ספרה לי כי בתה הבכורה, רותי, נולדה בחודש מאי 1942. באחד הימים עמדה עם בעלה נתן שוער וחיתלה את התינוקת על קיר היסוד. ברחוב עברו חיילים ניו-זילנדים שחורים (מאורים). נתן שוחח עמם והזמינם לבקרו בצריף המשפחה כשירצו. לאחר יומיים, כשרה ורותי היו לבדן בצריף, ראתה שרה שני ראשים שחורים מציצים פנימה, מבעד לדלת רשת ונבהלה..."

איתן לביא זוכר את חגיגת בניית היסוד, כשמרדכי הכה, הגבאי, מחלק כוסיות משקה ומשמיע את הביטוי "מקדש מעט" בהברה אשכנזית...
יוסקה סמדר זוכר שבחגיגה השתתף הרב מנתניה.

שני האדריכלים הירושלמים נפטרו בשנת 1945.

האדריכל פיליפ רפאל ביהם, הכין תכנית לבנין בית הכנסת בשנת 1946. כשבנה ביהם את בית הכנסת בשנת 1947 נבנה הבנין על היסוד שהוקם כחמש שנים קודם לכך. גם הקירות נבנו לפי התכנית של האדריכלים הירושלמיים.

השינוי הגדול שעשה ביהם היה בניית גג שטוח בעל שני מפלסים. המפלס המרכזי של הגג גבוה מעל החיצוני וסביבו מארבעת צדדיו נבנו חלונות. צורת בניה זו במקום הכיפה, הפחיתה בהרבה את העלות, והחלונות הוסיפו לאיוורור המבנה.

פרטים רבים אחרים ניתן לקרוא בספר של גדעון אבני.

